

PREDGOVOR TREĆEM IZDANJU

Krivično procesno pravo u Bosni i Hercegovini tokom proteklih više od 11 godina karakterišu izuzetno dinamične zakonodavne reforme. Donošenjem novih zakona o krivičnom postupku 2003. godine (Zakona o krivičnom postupku BiH, te zakona o krivičnom postupku entiteta i Brčko distrikta BiH) zakonodavac je korjenito rekonstruisao krivični postupak u cjelini, a posebno prethodni postupak, tako da je njegovu tradicionalnu konstrukciju, u kojoj su bile jasno odijeljene procesne funkcije te zajamčene aktivne procesne uloge javnog tužilaštva, istražnog sudije i odbrane, zamijenio dominirajućom pozicijom tužioca. Pošto koncepcija tužilačkog krivičnog gonjenja i istrage, koju su usvojili novi zakoni o krivičnom postupku, ne uključuje sudsku kontrolu poštovanja načela legaliteta tužioca, sudska kontrola optužnice je neizostavan segment zaštite osumnjičenog od neopravdanog suđenja. Ta kontrola je nesumnjivo pozitivna tekovina novih zakona o krivičnom postupku. Sudija za prethodno saslušanje je prvi sudski organ koji ocjenjuje postoje li pretpostavke za vođenje krivičnog postupka protiv osumnjičenog, prvenstveno potreban stepen sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo koje je predmet optužbe. Samo ako sudija za prethodno saslušanje zaključi da su navedene pretpostavke ispunjene, potvrđivanjem optužnice započinje (sudski) krivični postupak. Daljnje pitanje koje se nameće u postupku sudske kontrole optužnice odnosi se na potrebu detaljnijeg uređenja obaveze razotkrivanja dokaza, u prvom redu dokaza optužbe, ali i odbrane, kao i mogućih posljedica neispunjenja obaveze razotkrivanja dokaza optužbe.

Neposredan povod za pripremanje trećeg (izmijenjenog i dopunjenog) izdanja knjige Krivično procesno pravo II jesu promjene koje su u međuvremenu izvršene u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. Tako je Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09) izmijenjen 2013. godine (izmjena koja se odnosi na ukidanje obligatornog pritvora, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 72/13). Uz to, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je na sjednici Predstavničkog doma, održanoj 13. i 26. marta 2014. godine i na sjednici Doma naroda, održanoj 29. aprila 2014. godine, usvojila Zakon o programu zaštite svjedoka u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 36/14), čiji je cilj je da osigura efikasnu zaštitu svjedocima prije, tokom i nakon krivičnog postupka, kako bi se svjedocima omogućilo slobodno i otvoreno svjedočenje u krivičnim postupcima pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Republika Srpska je nedavno dobila novi Zakon o krivičnom postupku i na taj način dodatno uskladila svoj krivičnoprocesni sistem s evropskim sistemom zaštite ljudskih prava. Ovaj zakon je usvojila Narodna skupština Republike Srpske

na sjednici održanoj 17. maja 2012. godine, objavljen je u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 53/12, a stupio je na snagu 19. juna 2012. godine. Novim zakonom propisuju se pravila krivičnog postupka po kojima su dužni da postupaju sudovi, tužilac i drugi učesnici u krivičnom postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u krivičnim stvarima. Između ostalog, ovaj zakon je usaglašen sa Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 13/10). Stupanjem na snagu ovog zakona prestali su da se primjenjuju Zakon o krivičnom postupku - Prečišćeni tekst („Službeni list SFRJ” br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90, s izmjenama i dopunama ovog zakona objavljenim u „Službenom glasniku Republike Srpske” br. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01), Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 i 92/09) i Zakon o krivičnom postupku – Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 100/09), osim ako odredbama glave XXXI nije drukčije propisano.

Primarni izvor koji uređuje materiju novog Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske je Ugovor o funkcionisanju Evropske unije (naslov V, oblast sloboda, bezbjednost i pravda, Glava 4, Pravosudna saradnja u krivičnim stvarima (Treaty on the Functioning of the European Union, Title V, Area of freedom, security and justice, Chapter 4, Judicial cooperation in criminal matters and in particular point) - član 82 stav 2 tačka b). Odredbama navedenog člana propisano je, između ostalog, da će Evropski parlament i Savjet ministara svojim direktivama ustanoviti minimalna pravila radi stvaranja uslova za uzajamno priznavanje sudskih odluka, te ostvarenja policijske i pravosudne saradnje u krivičnim stvarima koje imaju elemente prekogranične saradnje.

Novim Zakonom o krivičnom postupku Republike Srpske izvršeno je djelimično usklađivanje sa sljedećim sekundarnim izvorima:

(1) Direktivom 2010/64 EU Evropskog parlamenta i Savjeta ministara od 20. oktobra 2010. godine o pravu na tumačenje i prevođenje u krivičnim postupcima (Directive 2010/64/EU of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 on the right to interpretation and translation in criminal proceedings). Odredbe člana 2 Direktive o pravu osumnjičenih i optuženih lica na prevodioca i tumača djelimično su transponovane članom 8 stav 2 Zakona o krivičnom postupku u kojem je propisano da stranke, svjedoci i ostali učesnici u postupku imaju pravo da se služe maternjim jezikom ili jezikom koji razumiju. Takođe je propisano da će se, ako lice ne razumije jedan od službenih jezika Republike Srpske, obezbijediti usmeno prevođenje onoga što ono, odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.

Odredbe člana 4 Direktive o troškovima prevođenja i tumačenja djelimično su preuzete članom 96 stav 5 Zakona o krivičnom postupku u kojem je propisano

da se troškovi prevođenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih lica koja učestvuju u krivičnom postupku, a koji nastaju primjenom odredbi ovog zakona - neće naplaćivati. Odredba člana 5 Direktive o kvalitetu prevođenja i tumačenja djelimično su preuzete članom 8 stav 4 ovog zakona. Odredba člana 7 Direktive o obavezi snimanja tokom prevođenja u krivičnom postupku djelimično je preuzeta članom 66 ovog zakona.

(2) Okvirnom odlukom Savjeta ministara 2009/315/JNA od 26. februara 2009. godine o organizaciji razmjene informacija iz kriminalnih dosijea između država članica (Council Framework Decision 2009/315/JNA of 26 February 2009 on the organisation and content of the exchange of information extracted from the criminal record between Member States). Odredba člana 3 ove odluke o institucijama za razmjenu podataka iz kriminalnih dosijea djelimično je preuzeta u čl. 402, 403 i 405 ovog zakona.

Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) izmijenjen je i dopunjen 2013. i 2014. godine (novele objavljene u „Službenim novinama Federacije BiH” br. 8/13 i 59/14).

Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” br. 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08 i 17/09) izmijenjen je i dopunjen 2013. i 2014. godine (novele objavljene u „Službenom glasniku Brčko distrikta BiH” br. 9/13 i 27/14). Pored toga, Zakonodavna komisija Skupštine Brčko distrikta BiH, na 20. sjednici održanoj 9. oktobra 2013. godine, utvrdila je Prečišćen tekst Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj 33/11).

Od posebnog je značaja što se novim zakonima otklanjaju neki od problema na koje je upozoravala praksa. Raduje takođe da je zakonopisac uzeo u obzir praksu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, odnosno Evropskog suda za ljudska prava. U očekivanju daljnjih zakonodavnih zahvata u postojeću legislativu, na sudskoj praksi je zadatak da tumačenjem postojećih zakonskih normi nastoji da osigura njihovu ujednačenu primjenu.

Treće izdanje ovog udžbenika je po obimu opširnije od prva dva izdanja. Razlog tome je i činjenica da ono nije namijenjeno samo studentima nego i svim onima koji se bave teorijom i praksom krivičnog procesnog prava.

Istočno Sarajevo, 10. septembra 2014. godine

Autori